

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Alia argumenta solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

hypostasis in humana natura. Semper ergo necessarium est intelligere hypostasim generantem, ante generationem, quantum ad id quod hypostasis subsistit in. si una existens, non tamen in quantum est ab alia hypostasi eiusdem naturae distincta, si per solam huiusmodi generationem alia hypostasis eiusdem naturae originatur. Sicut Adam non fuit distinctus ab aliis hypostasibus eiusdem naturae, priusquam mulier ex eius costa formaretur, & eius filii ab eo propagarentur. In Divinis autem non multiplicantur hypostases, nisi per processionem aliarum personarum ab una: prius ergo est intelligere hypostasim Patris, in quantum est subsistens, quam generationem, non tamen in quantum est distincta ab aliis hypostasibus eiusdem naturae, quae non procedunt nisi hac generatione supposita.

58 Objicies quintò: Non minus est de ratione actionis naturam supponere, quam de ratione relationis ut exprimentis respectum ad terminum, praesupponere personam: Sed in sententia frequentia apud Thomistas, quam in Tractatu de attributis, ut probabilior defendimus, actio intelligendi, quae substantialis est & subsistens, non supponit constitutam divinam naturam, sed illam primò constituit: Ergo pariter paternitas divina, etiam sub expresso relationis conceptu, Patris personam constituere potest.

59 Respondeo primò, negando Majorem: ratio enim actionis immauentis, cum sit actus perfectus, & non habeat rationem actionis, nisi tantum grammaticaliter, non consistit in egressu à principio, sicut actio transiens & praedicamentalis, sed in ratione ultimae actualitatis, in qua nulla egressio importatur.

Secundò datà Majori, distinguo Minorem: Intellectio divinam naturam constituit, sub conceptu explicito operationis & egressionis à principio, nego Minorem: sub ratione ultimae actualitatis gradus intellectivi, concedo Minorem: & nego Consequentiam. Ex hoc enim solùm potest inferri, quòd sicut actio intelligendi, sub conceptu ultimae actualitatis, constituit divinam naturam, non autem sub conceptu egressionis à principio; ita paternitas, non sub conceptu respectus ad terminum, sed sub ratione formae hypostaticae, personam constituit.

60 Objicies ultimò: Ratio formae hypostaticae & relationis in paternitate non distinguuntur virtualiter, sed sunt duae tantum formalitates, aut inania inadaequata illius: Ergo quidquid dicitur de una, debet etiam affirmari de alia; & per consequens si paternitas, ut forma hypostatica, constituit personam, illam etiam constituit, ut est relatio.

61 Respondeo primò, plures Theologos non improbabiler admittere distinctionem virtuales, saltem inadaequatam, inter rationem formae hypostaticae, & relationis, fundatam in divina eminentia, ratione cujus una indivisibilis entitas aequivaleret pluribus perfectionibus, in creaturis realiter distinctis, & ad diversas lineas pertinentibus, relationi scilicet, & subsistentiae. Sed quidquid sit de hoc.

62 Respondeo secundò, dato Antecedente, negando Consequentiam: nam de secunda Trinitatis persona verum est dicere, quòd est verbum creaturatum, & quòd non est filius illarum; & tamen ratio verbi & ratio filii non distinguuntur virtualiter. Divinitas etiam unitur mentibus Beatorum ut species, non autem ut intellectio, vel natura; & tamen in probabiliori sententia, species, intellectio, & natura, sunt una & eadem

A formalitas, absque virtuali discrimine. Item in Verbo Divino ratio terminalis vitalis, & representationis, non distinguuntur virtualiter; & tamen uniri potest mentibus Beatorum, propter representatio actualissima, & non potest uniri sub ratione termini vitalis intellectio. Cur ergo similiter de paternitate, ut est forma hypostatica, affirmari non poterit, quòd Patrem in ratione personae constituat, & negari de illa ut est relatio? quamvis conceptus formae hypostaticae & relationis identificentur in illa sine virtuali discrimine.

§. IV.

Alia argumenta solvantur.

Licet ex dictis §. praecedenti plura argumenta, quibus probari solet personas divinas per aliquid absolutum constitui, facile dissolvi possint; ut tamen illorum solutio melius percipitur, ea breviter hic proponemus, ac diluamus.

Objicitur ergo primò: Nulla persona habet per propriam actionem formam sui constitutam; cum rei constitutio ad actionem supponatur: Sed Pater habet paternitatem per propriam actionem, scilicet per generationem; cum idem sit Pater, quia generat: Ergo paternitas non constituit Patrem in esse personae.

Secundò, Si Pater pro priori ad generationem, per paternitatem in ratione personae constitueretur, sequeretur quòd foret Pater, quamvis per impossibile non generaret: Sed hoc absurdum & chimericum est: Ergo & illud. Probarur sequela: Quod prius est alio, effect, posteriori per impossibile ab alio: Ergo si pro priori ad generationem Pater in ratione personae per paternitatem constituitur, esset Pater, quamvis per impossibile non generaret.

Tertio, Id quod productum termino oritur, non potest terminum constituere, alias idem à seipso oriretur: Sed relatio filiationis oritur productum termino; haec enim est differentia inter actionem & relationem, quòd actio est essentialis termini, relatio autem posita termino oritur: Ergo filiationis divina secundam Trinitatis personam non constituit terminum generationis, sed illam in ratione termini constitutam supponit, & consequenter etiam in ratione personae.

Denique, Juxta Philosophum 5. Phisic. ad relationem non datur per se motus, nec per se actio: Ergo relatio non potest constituere terminum per se actionis: Sed persona Filii est terminus per se actionis generativae: Ergo non constituitur per relationem in ratione personae.

Haec tamen argumenta ex principiis lapsa statuta facile dissolvi possunt. Unde ad primum, concessa Majori, distinguo minorem: Pater habet per propriam actionem paternitatem, ut relatio est, concedo minorem: ut est forma hypostatica, nego minorem, & consequentiam. Vel distinguo Consequens, distinctione minoris, & concedo consequentiam de paternitate sub conceptu relationis: nego autem de paternitate, sub conceptu formae hypostaticae.

Ad secundum nego sequela majoris: ad cuius probationem, concessa Antecedente, nego Consequentiam. Licet enim pro priori ad generationem, Pater per paternitatem, ut habet rationem subsistentem, & formae hypostaticae, in ratione personae constituitur, ut intelligatur, non tamen in ratione

Disp. 2.
471. 1.

Patris: cum hæc denominatio supponat genera-
tionem, & oritur a paternitate, ut relatio est,
sub qua formaliter & conceptu, in illo priori
non intelligitur. Unde licet Pater per paternita-
tem in ratione personæ constituatur, non sequi-
tur illum futurum Patrem, licet non generaretur
qua paternitas, prout Patrem in esse Patris con-
stituit, supra generationem fundatur, ac proin-
de nequit intelligi manere, generatione sublata.

Nec etiam sequitur (ut tacite obiectioni oc-
curramus) manuram primam Trinitatis perso-
nam, si Filium non generaret: nam cum prima-
rius ille conceptus, sub quo paternitas personam
Patris constituit, sit inadaquatius quidam conce-
ptus differentialis ipsius paternitatis, imbibens
in se secundarium, & intimè cum illo connexus
intra lineam relationis, non potest primarius
manere, secundariò per impossibile ablato; &
cum secundarius manere non possit, generatio-
ne sublata, consequens sit, quòd nec primarius
possit intelligi manere, sublata generatione.

Ad rectam, concessa Majori, distinguo Mino-
rem, illamque concedo de relatione quæ est acci-
dens, nego autem de relatione quæ substantia est:
hæc enim, licet sub conceptu explicito referen-
tiam intelligatur posito termino oritur; sub conce-
ptu tamen subsistentis, & formæ hypostaticæ,
non oritur posito termino, sed terminam actio-
nis per se primò constituit. Filiatio autem divina
non est relatio accidentalis, sed subsistens & sub-
stantialis; & idèd quamvis sub expresso conce-
ptu referentis non constituat terminum, sed in-
telligatur subsequi ad terminum constitutum,
sub ratione tamen subsistentis & formæ hypo-
staticæ, non sequitur ad positionem termini, sed
Primum in ratione termini & personæ constituit.
Et per hoc patet solutio ad ultimum argumen-
tum. Major enim distinguenda est, & conceden-
da de relatione accidentalibus ac in hærentibus; negan-
da de relatione substantialibus & subsistentibus.

§. V.

Corollarium præcedentis doctrinæ.

Ex dictis in hoc articulo, infertur personas di-
vinas per origines activas & passivas non
constitui. Ita D. Thomas hic art. 2. & alii Theo-
logi communiter, contra D. Bonaventuram, &
Richardum à S. Victore.

Probat primò: Prius est aliquid constitui in
alio esse, quàm operari: Ergo Pater prius concipitur
constitutus in esse personæ, quàm generans
Filium; & per consequens nequit per generatio-
nem in ratione personæ constitui. Idem patet de
Filionam generatio passiva non est forma dans
esse formaliter, & via ad formam formaliter con-
sistentem: Petrus enim v. g. non habet esse for-
maliter per suam nativitatem, sed tantùm vitaliter,
quia scilicet nativitate inducitur humanitas, illam
formaliter constituens in esse hominis: Ergo Filius in
Divinis non constituitur in esse personæ formaliter
per nativitatem, aut passivam generationem, sed tantùm
vitaliter, quatenus est via ad filiationem formaliter
constituentem. Quo argumento usus est D. Thomas quæst. 8. de
potentia art. 3.

Constat, & magis illustratur hæc ratio.
Constitutivum rei debet significari ut manens in
illa, non autem ut ab illa egrediens, vel in illam
tendens: Sed origo activa significatur ut egrediens
Tem. II.

ens a persona, passiva autem, ut in personam
tendens: Ergo origo, in quantum talis, non est
forma constituens personam.

Confirmatur amplius: Constitutivum rei ha-
72
bentis esse fixum & permanens, debet significari
ut fixum & permanens, non ut viale: Sed origo ac-
tiva vel passiva, non significatur ut aliquid fi-
xum & permanens, sed ut habens esse viale; per-
sona autem divina aliquid permanens est: Ergo
origo activa vel passiva non est forma constitu-
tiva illius. Quæ etiam ratio est D. Thom. hic art. 2.

Idem corollarium suaderi potest ex principiis
73
disp. 2. statutis. Ibi etiam ostendimus, originem in
Deo, tam activam, quàm passivam, importare in
recto aliquid absolutum, & de connotato solum
& in obliquo dicere relationem ut modificantem:
v. g. generatio activa consistit in intellectuione di-
vina, ut est in Patre, & prout per relationem pa-
ternitatis modificatur: generatio verò passiva
consistit in eadem intellectuione, ut communi-
cata Filio, & per relationem filiationis modificata.
Ex qua doctrina, ibidem fusè statuta, hoc potest
argumentum confici. Origo tum activa quàm
passiva in recto aliquid absolutum est: Atqui cõ-
stitutivum personæ divinæ non est absolutum
in recto, sed respectivum; cum sit incommuni-
cabile, & distinguens realiter personam, quod
soli respectivo potest competere: Ergo origo si-
ve activa, sive passiva, personas divinas non con-
stituit.

§. VI.

Solvuntur argumenta in contrarium.

Objicies primò: Fulgentius lib. 1. de fide ad
74
Petrum cap. 1. sic ait: Quia aliud est genuisse,
quàm natum esse; aliudque procedere, quàm genuisse. &
natum esse: manifestum est quòd alius est Pater, alius Fi-
lius, alius Spiritus sanctus. Ubi per origines distin-
guit divinas personas. Item Damascenus lib. 1.
de fide cap. 2. dicit: Patrem, Filium & Spiritum san-
ctum, omnino esse unum, excepta ingeniti generationis,
& processionis proprietate. Et ipse D. Thomas hic
art. 2. quamvis dicat personas constitui prius &
principaliter relationibus, addit tamen constitui
etiam aliquo modo per origines.

Respondeo hæc omnia testimonia posse expli-
75
cari de constitutivo quasi a posteriori, & quoad
nost: quia nos ex reali processione unius personæ
ab alia, colligimus, primarium divinarum perso-
narum constitutivum esse ipsas relationes. Spe-
cialiter verò ad Augustinum respondet D. Tho-
mas qu. 8. de potentia art. 3. ad 14. per nomina
originum, ipsum intellexisse ipsas relationes o-
riginum; quod manifestius est de Damasceno.

Ad ipsum verò D. Thomam dicendum est,
quòd cum origines, secundùm id quod addunt
supra actus essentiales, pertineant ad lineam re-
lationum, sicut ipsæ relationes sine distinctione
virtuali, re ipsa potest dici quòd origines ad cõ-
stitutivum personarum pertineat, hoc ipso quod
relationes ad illud pertinent. Sicut quia intelle-
ctus, species intelligibilis, & intelligere, perti-
nent ad eandem lineam, re ipsa illa omnia perti-
nent ad constitutivum naturæ divinæ. Cum hoc
tamen fiat, quòd loquendo de constitutivo divi-
narum personarum, secundùm nostrum modum
conciipiendi, sicut loquimur in præsentem, debeamus
dicere personas constitui relationibus, non
originibus, propter rationes adductas. Et idèd
notanter hic S. Doctor ait: Nostro modo concipiendæ
per-